

Nr 717

Av herr **Andersson, Torsten**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition nr 113, angående anslag för budgetåret 1963/64 till Nordiska museet m. m.*

(Lika lydande med motion nr 873 i Andra kammaren)

I proposition nr 113 föreslås att från den nuvarande stiftelsen Nordiska museet som en särskild stiftelse avskiljes Skansen med därtill hörande egendom. Enligt överenskommelse skall staten, Stockholms stad och stiftelsen Nordiska museet ingå som intressenter i den nya stiftelsen Skansen. Denna stiftelse skall bygga vidare på och utveckla det nuvarande Skansen genom fortsatta insatser för att levandegöra svensk kultur och natur samt genom att kring ett centrum av kulturminnen skapa en levande miljö för olika fritidsintressen.

I propositionen föreslås vidare att staten skall överta det ekonomiska ansvaret för verksamheten vid Nordiska museet, som dock tills vidare skall bedrivas i stiftelseform. Statsbidraget till verksamheten skall för budgetåret 1963/64 utgå med 3 045 000 kronor mot 656 000 kronor innevarande budgetår. Därjämte föreslås anvisning av ytterligare 3 300 000 kronor som engångsbidrag avsett främst att täcka driftunderskott intill den 30 juni 1963. Till den nybildade stiftelsen Skansen skall staten tillskjuta 1 milj. kronor och Stockholms stad 2 milj. kronor. Statens utgifter för ändamålen under budgetåret 1963/64 skulle alltså utgöra 7 345 000 kronor, varav 4 300 000 kronor skulle utgöra engångsanvisning.

Några väsentligare invändningar mot statens ekonomiska engagemang kan enligt vår mening inte göras. Den vetenskapliga och kulturhistoriska verksamhet som bedrivs vid Nordiska museet och Skansen är av den art att den i likhet med motsvarande verksamhet på andra områden väl är förtjänt av ett statligt stöd. Det för året stora medelsbehovet kan till väsentlig del sägas utgöra en efterskottsbetalning av statsbidrag som rimligen kunde ha utgått tidigare, nämligen då de aktuella förlusterna inträffat. Förlusterna beror på att kostnaderna för den museala och kulturhistoriska verksamheten inte kunnat täckas av överskottsintäkter från den övriga verksamheten vid Skansen. Även om de redovisade förlusterna till betydande del beror på att otjänlig väderlek de senaste somrarna medfört minskade intäkter av verksamheten vid Skansen, synes ett väsentligt större statligt stöd än som hittills förekommit vara nödvändigt, om den värdefulla

verksamheten vid Nordiska museet och Skansen skall kunna utvecklas på ett tillfredsställande sätt. Någon erinran mot statens ekonomiska engagemang som sådant finns således inte.

Däremot måste det allvarligt ifrågasättas om man vid lösningen av de ekonomiska problemen funnit de organisations- och samarbetsformer som är de bästa ur den kulturhistoriska och museala verksamhetens synpunkt. Det är tillförsäkrandet av goda betingelser för den museala och kulturhistoriska verksamheten vid Nordiska museet-Skansen som måste vara det primära i sammanhanget och som bl. a. aktualiserat ökat statligt stöd. En lösning måste i första hand ha ett sådant syfte. Formerna för verksamhetens bedrivande måste utformas med hänsyn härtill, och spørsmålet om under vilka former samhällets ekonomiska stöd skall lämnas måste bli en andrahandsfråga.

De av stiftelsen Nordiska museet disponerade anläggningarna, inbegripet bl. a. Skansen, utgör ur ekonomisk och administrativ synpunkt en enhet. Främst måste avseende fästas vid att den museala och kulturhistoriska verksamheten vid museet och Skansen utgör en enhetlig verksamhet i enlighet med stiftaren Artur Hazelius' intentioner då han överlämnade den av honom hopbragta s. k. Skandinavisk-etnografiska samlingen till en för ändamålet bildad stiftelse. Museiverksamheten omfattar kulturminnen av två slag, nämligen äldre byggnader som är placerade på friluftsmuseet på Skansen och lösa föremål som förvaras dels i Nordiska museet dels i de nämnda byggnaderna. I museet kan föremålen sägas vara utställda i sitt historiska sammanhang och på friluftsmuseet Skansen i sitt funktionella sammanhang. Denna enhet skulle enligt propositionen komma att klyvas i två delar. Friluftsmuseet, inbegripet de nämnda kulturhistoriska byggnaderna, skulle överföras till stiftelsen Skansen, medan museet skulle kvarstå som särskild stiftelse, dock med en del av föremålssamlingarna deponerade i byggnader i den andra stiftelsens ägo. Det kan befaras att en sådan ordning skulle medföra menliga inverknings på den hittills samlade verksamheten. Friluftsmuseet Skansen är för sin framtida utveckling beroende av det vetenskapliga arbete som bedrivs inom Nordiska museet. Dess framväxt och nuvarande form, som i internationella sammanhang väckt uppmärksamhet och utomlands setts som ett föredöme, torde inte ha varit möjliga om de inte utgjort en integrerad del av Nordiska museets verksamhet. Till belysning härav kan nämnas att de kulturhistoriska samlingarna på friluftsmuseet behöver tillgång till samma serviceavdelningar som museets föremålsavdelningar, nämligen bibliotek, arkiv, undervisningsavdelning, fotoateljé och textilkonservering. Särskilt vid förändringar och utvidgning av de kulturhistoriska anläggningarna krävs samarbete med museiavdelningarna och dessas expertis. Detta medför, så länge de båda verksamhetsgrenarna bedrivs integrerat, att den kulturhistoriska

avdelningen inte behöver ha egen expertis, vilket även ur ekonomisk synpunkt måste vara en fördel.

Dessa omständigheter har inte i tillbörlig utsträckning beaktats vid den överenskommelse som ligger till grund för propositionen. Några garantier för att verksamheten vid friluftsmuseet skall bibehållas på en kvalitativt hög nivå och inte utsättas för menliga inverknings av den övriga verksamheten vid Skansen har inte givits. Likaså saknas konkreta riktlinjer för det samarbete som enligt propositionen skall förekomma mellan de båda stiftelserna och därmed också anvisningar om var det faktiska inflytandet över friluftsmuseet skall finnas. Frågan huruvida den vetenskapliga institutionen eller stiftelsen Skansen skall ha den faktiska bestämmanderätten över friluftsmuseet, vilket enligt överenskommelsen blir delat på två huvudmannaskap, är således öppen.

Överenskommelsen synes ha ingåtts utan att man på tillbörligt sätt utrett de olika möjligheter som kan finnas att lösa de förhandenvarande problemen. Den lösning som propositionen innebär är givetvis inte den enda tänkbara. Man kan t. ex. ifrågasätta om det för de berörda ekonomiska insatserna är nödvändigt att över huvud taget dela upp verksamheten på två stiftelser. Om så befinnas lämpligt, kan det ifrågasättas om uppdelningen mellan de båda stiftelserna bör ske på sådant sätt att man får denna olyckliga delning av friluftsmuseet på två huvudmannaskap. Man kan även ifrågasätta om det inte vid en uppdelning som den nuvarande på två huvudmannaskap finns möjligheter att på ett bättre sätt säkra det vetenskapliga inflytandet över friluftsmuseet. I sammanhanget bör särskilt uppmärksammas att det är friluftsmuseet som ger Skansen dess speciella prägel och värde och att detta särskilt på längre sikt måste anses som mycket värdefullt även för den mera kommersiellt betonade verksamheten. Det bör därför inte föreligga några särskilda svårigheter att få till stånd en lösning som bättre tillgodoser den kulturhistoriska verksamhetens intressen.

Enligt min mening bör möjligheterna till andra lösningar grundligt prövas i syfte att bevara Nordiska museet-friluftsmuseet Skansen som en enhet innan avgörande beslut fattas om de framtida verksamhetsformerna. Jag yrkar således avslag på propositionen till den del denna gäller statens engagemang i stiftelsen Skansen. Verksamheten vid Nordiska museet och Skansen bör bedrivas i nuvarande form tills den ovannämnda utredningen genomförts. Däremot tillstyrker jag propositionen såvitt gäller anslag till Nordiska museet till täckande av förluster intill den 30 juni innevarande år och till bidrag till verksamheten under budgetåret 1963/64.

Med hänvisning till det ovan anförda hemställas,

att riksdagen vid sin behandling av proposition nr 113
mätte

a) avslå Kungl. Maj:ts proposition såvitt gäller statens engagemang i stiftelsen Skansen och i anledning därav äskat anslag,

b) i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om skyndsamt utredning i samråd med berörda parter rörande de framtida formerna för stiftelsen Nordiska museets nuvarande verksamhet, varvid särskilt må eftersträvas att bibehålla Nordiska museet och de kulturhistoriska anläggningarna på Skansen under ett huvudmannaskap, samt

c) till *Bidrag till Nordiska museet m. m.* för budgetåret 1963/64 under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 6 345 000 kronor.

Stockholm den 17 april 1963

Torsten Andersson